

POLNÍ PTÁCI V OHROŽENÍ

Bramborníček hnědý
(*Saxicola rubetra*)

foto © Petr Šaj

Ptáci v zemědělské krajině

Největší část rozlohy naší země (54 %) tvoří zemědělská krajina (agroekosystém). Důsledkem intenzivního zemědělství došlo v průběhu 2. poloviny 20. století k radikální přeměně zemědělské krajiny, která byla do té doby pestrou mozaikou drobných políček, polních cest, mezí a remízků. Změna struktury krajiny, používání těžké techniky a chemizace v zemědělství vedly k rozsáhlému vymírání místních populací koroptve polní a dalších druhů polních ptáků, z nichž někteří se dostali až na pokraj vyhynutí. Také moderní zemědělství 21. století nadále snižuje biodiverzitu zemědělské krajiny a poškozují její základní ekologické funkce. Ptákům neprospívají ani velké lány energetických plodin, v jejichž porostu nemají vhodné podmínky pro sběr potravy a hnízdění.

Chocholouš obecný (*Galerida cristata*) – jeden z příkladů ohrožených druhů ptáků zemědělské krajiny. Je přibližně velikosti kosa. Zbarvením připomíná příbuzného skřivana polního, ale má výraznější chocholku a delší zobák. Chocholouši jsou u nás stálí hnízdící ptáci. Dříve byli běžným druhem, ale v letech 2001–2003 byla odhadovaná hnízdní početnost v ČR pouhých 500 až 1000 párů. Mezi důvody úbytku, které ve 20. stol. postihly i ostatní druhy ptáků zemědělské krajiny, stojí za zmínku rušení chovu koní ve vztahu k zimní specializaci chocholoušů na koňský trus.

foto © Petr Šaj

Chocholouš obecný
(*Galerida cristata*)

VÝZKUM 2013-2014 – Polní ptáci za humny!

Kdekoli na území ČR se můžete zapojit do výzkumu populací polních ptáků v zemědělské krajině. Nezáleží přitom, zda jste ornitolog-odborník nebo jen zdatnější pozorovatel ptactva. Kontaktujte nás a pošleme vám metodiku. Vaše data pomůžou ochraně polních ptáků!

Garant výzkumu agroekosystémů:

Petr Rejzek, tel. 737 167 974, info@koroptvicky.cz

Pestrá zemědělská krajina u Čejče (foto © NSK)

16 DRUHŮ POLNÍCH PTÁKŮ – 9 ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÝCH

Druhy polních ptáků, jejichž přítomnost sledujeme na výzkumných lokalitách: *bramborníček černohlavý (*Saxicola torquata*), *bramborníček hnědý (*Saxicola rubetra*), čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*), *chocholouš obecný (*Galerida cristata*), konipas bílý (*Motacilla alba*), *konipas luční (*Motacilla flava*), konopka obecná (*Carduelis cannabina*), *koroptev polní (*Perdix perdix*), *křepelka polní (*Coturnix coturnix*), skřivan polní (*Alauda arvensis*), stehlík obecný (*Carduelis carduelis*), *strnad luční (*Emberiza calandra*), strnad obecný (*Emberiza citrinella*), *tuhýk obecný (*Lanius collurio*), *tuhýk šedý (*Lanius excubitor*) a vrabec polní (*Passer montanus*).

*) Zvláště chráněné druhy ptáků podle vyhlášky č.395/92 Sb.

Strnad luční
(*Miliaria calandra*)

foto © Zdeněk Tunka

 www.koroptvicky.cz

- specializovaný informační portál
- Projekt ČIŘIKÁNÍ • monitoring koroptve polní
- ohrožení ptáci zemědělské krajiny
- výzkum agroekosystémů
- naši polní a lesní hrabaví ptáci
- exotičtí hrabaví ptáci v naší přírodě

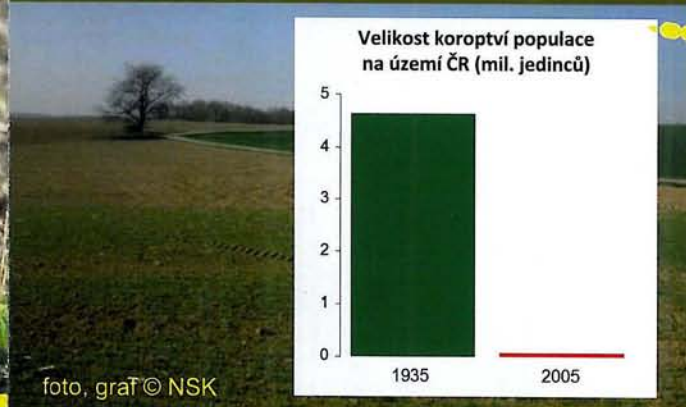
KOROPTEV POLNÍ (*Perdix perdix*)

foto © Ivan Mikšík

Ohrožená populace

Nejvyšší počty koroptví byly u nás ve 30. letech 20. stol., kdy bylo rozšířené drobné rolnictví a myslivci důsledně pečovali o koroptve. Například v roce 1935 byly jarní počty koroptví na území dnešní ČR odhadnuty na 4,6 milionu jedinců. Přesně o 70 let později ale klesla koroptví populace na pouhých 60 tisíc jedinců. To je kritický úbytek populace o 98,7 %.

foto, graf © NSK

Použitá literatura:

- Čabart, J.: Vývoj české myslivosti. SZN. Praha 1958.
Červený, J. a kol.: Encyklopedie myslivosti. Ottovo nakladatelství. Praha 2004.
Hudec, K., Štastný, K. a kol.: Fauna ČR Ptáci 2/I. Academia. Praha 2005.
Štastný, K., Bejček, V., Hudec, K.: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v ČR 2001-03. Aventinum. Praha 2006.
Vrba, J.: Myslivcův rok. Česká grafická unie. Praha 1949.

Internet: <http://koroptvicky.cz>

© NAŠE SPOLEČNÁ KRAJINA o.s. (vydání 2013)

Text a grafická úprava: Petr Rejzek, Michal Zedek
Fotografie ptáků: Zdeněk Tunka, Petr Šaj, Ivan Mikšík

Koroptví pár

foto © Zdeněk Tunka

Koroptev polní (*Perdix perdix*)

Polní hrabavý pták s převažující šedou a hnědou barvou (výraznější červenohnědé pruhy na bocích). Samci mají na břiše velkou tmavě hnědou podkovicu a jasně oranžovou hlavu. Samice podobné, ale méně barevně výrazné. Koroptve jsou stálé a jejich teritoria mají max. několik čtverečních kilometrů. Zimu přečkávají v hejnách, která jsou tvořena jednou i více rodinami. V předjaří na přelomu února a března pak dochází k rozpadu hejnek, kdy se tvoří hnízdní páry. V této době začínají samci v ranních a večerních hodinách hlasitě čirikat. Toto teritoriální volání vydrží kohoutkům až do léta. Koroptve žijí v přísné monogamii, což je u hrabavých ptáků spíše výjimkou. Proto můžeme v hnízdní době na základě hlasových projevů samců vyzorovat jen úplné páry nebo nespárované kohoutky. Věrnost koroptví k malému teritoriu dokládá také to, že je lze pozorovat v pravidelný čas na téměř stejných místech, čehož využíváme v monitoringu. Odhad hnízdní početnosti v ČR v letech 2001–2003 byl 11000–22000 párů.

MONITORING KOROPTVE – Každý údaj je cenný!

Dlouhodobě shromažďujeme záznamy o výskytu koroptve polní v České republice. Údaje o pozorovaných jedincích, párech či hejnech nám můžete posílat nepřetržitě během roku. Data slouží mimo jiné k lepšímu poznání bionomie a životní strategie druhu. Záznamovou kartu si lze stáhnout na informačním portálu www.koroptvicky.cz, kde je také on-line formulář, nebo vám ji na vyžádání pošleme poštou.

Garant monitoringu koroptve polní:

Michal Zedek, tel. 731 729 542, projekt@koroptvicky.cz

Koroptve – hledání potravy pod sněhem

foto © Zdeněk Tunka

Vydáno v rámci programu Českého svazu ochránců přírody „Ochrana biodiverzity“, podpořeného Lesy České republiky, s.p. a Ministerstvem životního prostředí.

Generální partner programu
Ochrana biodiverzity

Ministerstvo životního prostředí